No. 55056*

Turkey
and
Montenegro

Framework Agreement between the Government of the Republic of Turkey and the Government of Montenegro on cooperation in military fields of training, technique and science. Sarajevo, 4 June 2014

Entry into force: *7 November 2016 by notification, in accordance with article XVIII*

Authentic texts: *English, Montenegrin and Turkish*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Turkey, 29 March 2018*

*No UNTS volume number has yet been determined for this record. The Text(s) reproduced below, if attached, are the authentic texts of the agreement /action attachment as submitted for registration and publication to the Secretariat. For ease of reference they were sequentially paginated. Translations, if attached, are not final and are provided for information only.

Turquie
et
Monténégro

Accord-cadre entre le Gouvernement de la République turque et le Gouvernement du Monténégro sur la coopération dans les domaines militaires de la formation, des techniques et de la science. Sarajevo, 4 juin 2014

Entrée en vigueur : *7 novembre 2016 par notification, conformément à l'article XVIII*

Textes authentiques : *anglais, monténégrin et turc*

Enregistrement auprès du Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies : *Turquie, 29 mars 2018*

*Aucun numéro de volume n'a encore été attribué à ce dossier. Les textes disponibles qui sont reproduits ci-dessous sont les textes originaux de l'accord ou de l'action tels que soumis pour enregistrement. Par souci de clarté, leurs pages ont été numérotées. Les traductions qui accompagnent ces textes ne sont pas définitives et sont fournies uniquement à titre d'information.

[ENGLISH TEXT – TEXTE ANGLAIS]

FRAMEWORK AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY

AND

THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO

ON

COOPERATION

IN MILITARY FIELDS OF TRAINING, TECHNIQUE AND

SCIENCE

FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY AND THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO ON COOPERATION IN MILITARY FIELDS OF TRAINING, TECHNIQUE AND SCIENCE

The Government of the Republic of Turkey and The Government of Montenegro, (hereinafter referred to as "Party(ies)"),

Reaffirming their commitment to the aims and principles of the United Nations Charter,

Emphasizing the fact that the cooperation of the Parties in various military fields on the basis of sovereignty of both Parties, principles of equality and mutual respect will contribute to the common interests of the Parties and economic efficiency,

Stressing the need for improving the existing friendly relations between the Parties on the basis of the national laws, International Rules and Agreements,

Have agreed as follows:

ARTICLE-I
PURPOSE

The purpose of this Agreement is to provide a framework for relations and develop the cooperation between the Parties in the fields specified in Article IV.

ARTICLE-II
SCOPE

This Agreement covers the exchange of personnel, material, equipment, information and experience in the fields set out in Article IV and in other fields as may be agreed upon in complementary and implementation agreements, memoranda of understanding, protocols and other arrangements to be made on the basis of this Agreement.

ARTICLE-III
DEFINITIONS

The definitions used in this Agreement have the following meanings:

1. The **Sending State** means the State that sends personnel, material and equipment to the Receiving State for the purposes of this Agreement.

2. The **Receiving State** means the State in the territory of which the personnel, material and equipment of the Sending State are deployed for the purpose of implementing this Agreement.

3. The **Guest Personnel** means the military and civilian persons sent by either Party to the other Party for the purposes of this Agreement.

4. The **Dependants** means the spouses and children of the Guest Personnel whom he or she is responsible to look after in accordance with his/her respective national legislation.

5. The **Senior Personnel** means the most senior personnel of the guest group who is appointed in accordance with the national legislation of the Sending State to supervise the activities of the military/civilian group sent within the scope of this Agreement.

6. The **Cooperation** means the activities jointly organized by the Parties within the framework of this agreement.

ARTICLE-IV
FIELDS OF MILITARY COOPERATION

Cooperation between the Parties may include the following fields:

1. Cooperation in military training and instruction,
2. Cooperation between the military institutions and contact visits,
3. Participation in exercises/training, sending observers to the exercises,
4. Cooperation in defence industry,
5. Military Cooperation between the Armed Forces,
6. The organizational structure of the Armed Forces and the structure and equipments of military units, personnel management,
7. Cooperation in military intelligence,
8. Cooperation in the field of logistics and logistical systems,
9. Cooperation in military medicine and health services,
10. Military history, archives, publications and museums,
11. Cooperation on communications, electronics and information systems,
12. Cooperation in operations other than war, such as peacekeeping, humanitarian aid and counter piracy operations,
13. Exchange of information on military legal systems,
14. Cooperation in the field of mapping, hydrography and military geography,
15. Exchange of personnel for professional development,
16. Cooperation in military scientific and technological research,
17. Social, sportive and cultural activities.

ARTICLE-V
IMPLEMENTATION AND PRINCIPLES OF COOPERATION

1. In accordance with the decision of the Parties, the cooperation may be accomplished in the following forms;

a. Meetings and visits of the Ministers of Defence, Chiefs of Staff and their deputies or other officials authorized by the Parties,
b. Exchange of experience between the experts of the Parties in various fields of activities,
c. Organizing training courses and instructions free of charge or at current/reduced charges in military units, headquarters and institutions,
d. Contacts between similar military institutions,
e. Organization of joint discussions, consultations, meetings and participation in courses, symposia and conferences,
f. Participating in military exercises including real firing exercises, participating in military exercises as observers, organizing joint exercises,
g. Exchange of information and training materials,
h. Providing mutual logistical support and exchanging munitions, materials and services in the form of grant or with a charge,
ı. Seaport visits,
j. Visits to the units for land, sea and air surveillance,
k. Patient treatment.

2. The Parties may conclude complementary and implementation agreements, memoranda of understanding, protocols and arrangements for the implementation of this Agreement.

ARTICLE-VI
COMPETENT AUTHORITIES AND ANNUAL IMPLEMENTATION PLAN

1. The competent authorities for the implementation of this Agreement are:

For the Government of the Republic of Turkey : The General Staff of the Republic of Turkey
For the Government of Montenegro : The Ministry of Defence of Montenegro.

2. The Parties shall prepare annual implementation plan for joint activities for the implementation of this Agreement. The annual implementation plan shall include the name, scope, type, date, place, the executing institutions, financial aspects and other details of the activities that will be carried out.

3. The cooperation shall be realized by taking into consideration the mutual interests and needs of the Parties on the basis of reciprocity.

4. The materials, technical information and documents exchanged in the form of grant or in return for pay, or produced jointly by the Parties in accordance with this Agreement, other agreements or protocols shall not be transferred to a third country without prior written mutual consent.

5. The cooperation between the Parties, shall be strengthened through reciprocal visits at all levels mentioned in the annual implementation plan.

ARTICLE-VII
SECURITY OF CLASSIFIED INFORMATION AND MATERIAL

1. All classified information, documents, physical and intellectual property rights and military material procured or produced under this Agreement shall be exchanged, used and protected for their purposes according to subsequent agreements or arrangements concluded between the Parties.

2. The Parties shall protect and preserve the information and material exchanged under this Agreement by assigning them appropriate equal classification status. The degrees of classification used by the Parties shall be as follows:

For the Government of the Republic of Turkey		For the Government of Montenegro	
Top Secret	Çok Gizli	Top Secret	Strogo tajno
Secret	Gizli	Secret	Tajno
Confidential	Özel	Confidential	Povjerljivo
Restricted	Hizmete Özel	Restricted	İnterno
Unclassified	Tasnif Dışı	Unclassified	Neklasifikovano

3. The Parties shall not use the information and materials exchanged under this Agreement for purposes other than stipulated in this Agreement.

4. The classified information and materials shall not be disclosed to a third party without the prior written consent of the Party which provided them.

5. The classified information and materials shall be transferred only through governmental channels or other channels approved by the assigned security authorities of the Parties. The classification status of the information shall be determined by the Party, which provides the information.

6. The Parties shall be responsible for the protection of the exchanged classified information and material and prevention of their declassification even after the termination of this Agreement.

7. The Parties shall respect the rights and rules governing patents, copyrights, and commercial secrets in their cooperation activities.

8. Separate security agreement on the transfer, usage and protection of classified information and materials exchange within the scope of this Agreement may be signed under the responsibility of authorities which are authorized for each of the areas of cooperation mentioned in Article IV.

9. Classifications are categorized as Top Secret, Secret, Confidential, Restricted and Unclassified.

10. The Parties may impose restrictions on matters involving national secrets.

ARTICLE- VIII
LEGAL MATTERS

1. Guest Personnel and their Dependants shall be subject to the existing laws and regulations of the Receiving State during their presence in the territory of the Receiving State including their entry, stay and departure and they shall be under the jurisdiction of the Receiving State. In cases where the jurisdiction of the Receiving State is exercised and the verdict envisages a penalty, which does not exist in the legislation of the Sending State, a type of penalty, which exists in the legislation of both States or which is suitable for the Parties shall be applied.

2. In case that any of the Guest Personnel or their Dependants is detained or arrested, the Receiving State shall promptly inform the Sending State of this situation.

3. In case that any of the Guest Personnel or their Dependants faces a legal investigation or trial in the Receiving State, he or she shall be entitled to all the generally accepted legal protection, which shall be no less than the one enjoyed by the nationals of the Receiving State.

4. The activities of the Guest Personnel could be terminated if they violate the law of the Receiving State.

5. The Sending State shall retain exclusive disciplinary jurisdiction over the Guest Personnel within the territory of the Receiving State. However, military authorities of the Receiving State may give orders to Guest Personnel under their command as required by the duty.

6. Senior Personnel of the Sending State is authorized to apply disciplinary measures on Sending State personnel in accordance with the provisions of their respective military service and disciplinary laws.

ARTICLE-IX
COMPENSATION CLAIMS

1. The laws and legislation of the Receiving State shall be applied to third party claims, during the implementation of this Agreement.

2. Unless resulted from gross negligence or wilful misconduct, the Parties shall not lodge compensation claims to each other for the injury or death of their personnel and the damages/losses inflicted on goods and environment during the implementation of the activities under this Agreement.

3. The Parties shall jointly determine whether or not such a case has arisen out of gross negligence or wilful misconduct.

ARTICLE-X
ADMINISTRATIVE MATTERS

1. Guest Personnel and their families shall not have diplomatic immunities and privileges.

2. Unless otherwise mutually agreed upon by the Parties, the Receiving State shall not assign duties to the Guest Military Personnel other than those specified in this Agreement, or in subsequent agreements and arrangements.

3. The military personnel of the Sending State shall have the right to wear their own national uniform unless otherwise agreed in other memorandums of understanding, protocols and technical arrangements signed within the framework of this Agreement. The Receiving State shall provide the necessary equipments needed for the performance of an activity during the duty.

4. The Sending State reserves the right to call back its personnel when it deems necessary. The Receiving State shall take necessary measures as soon as possible to ensure the return of the said personnel when it receives such a request from the Sending State.

5. The Guest Personnel shall be subject to the same administrative treatment as their counterparts in the Receiving State.

6. All Guest Personnel and their Dependants may benefit from the officers' clubs and military commissaries within the boundaries of the regulations of the Receiving State on the same conditions of the Receiving State personnel and their Dependants.

7. In case that any of the Guest Personnel and their Dependants dies, the Receiving State shall inform the Sending State, transport the body to the nearest international airport within its territory and take other measures including medical protection until the body is transferred.

8. The Guest Personnel shall avoid the actions that may harm the environment, and pay utmost attention to the prevention of environmental pollution and comply with the regulations of the Receiving State on this matter.

9. Exceptional administrative matters shall be specified in other memoranda of understanding, protocols or technical arrangements that may be signed within the framework of this Agreement.

ARTICLE-XI
MEDICAL SERVICES

1. The Guest Personnel shall be in good health condition to perform activities under this Agreement.

2. Health protection is provided to Guest Personnel pursuant to the Law on Health Protection and health insurance of the Receiving State.

3. Guest Personnel and their Dependants shall benefit from the emergency medical care, first aid and urgent dental care capabilities in the military hospitals of the Receiving State without any charge and in the equal conditions that provided for the military personnel and their Dependants of the Receiving State.

4. Unless otherwise mutually determined in the subagreements pursuant to this Agreement, medical care requiring dental prosthesis, visual, audio and other auxiliary equipment shall be excluded from free medical service and all expenses for long term medical treatment, medicine, every other kind of medical services and the sending costs of the patients back to their country shall be paid by the Sending State.

5. The cost of any expenses related to the medical services provided from civilian institutions shall be paid by the Guest Personnel.

ARTICLE-XII
FINANCIAL MATTERS

1. The Sending State shall be liable for the personal rights, salaries and other financial rights of the Guest Personnel assigned for the implementation of cooperation activities under this Agreement.

2. The Receiving State shall decide whether the activities are organized free of charge or at current/reduced charges.

3. The Guest Personnel shall clear their own debts and those of their Dependants when they leave the Receiving State permanently. In case of an emergency withdrawal, the debts of the Guest Personnel and those of their Dependants shall be paid by the Sending State according to the invoice issued by the Receiving State.

4. Guest personnel and Dependants shall be subject to the tax laws prevailing in the Receiving State during their entry, stay and departure.

ARTICLE-XIII
CUSTOMS AND PASSPORT PROCEDURES

1. The Guest Personnel and their Dependants shall be subject to regulations of the Receiving State governing foreigners' residence and travel in the territory of the Receiving State.

2. The Guest Personnel and their Dependants on their entrance and departure shall be subject to the customs and passport procedures in accordance with the legislation of the Receiving State. However, the Receiving State shall make the administrative facilities possible in compliance with their legislation.

ARTICLE-XIV
THE COMMITMENTS OF THE PARTIES IN ACCORDANCE WITH OTHER INTERNATIONAL AGREEMENTS

The provisions of this Agreement shall not undermine the commitments of the Parties originating from other international agreements and shall not be used against interests, security and territorial integrity of other States.

ARTICLE-XV
SETTLEMENT OF DISPUTES

1. Any dispute arising out of the implementation or interpretation of this Agreement shall be resolved by consultations and negotiations between the Parties at the possible lowest level and shall not be referred to any national or international tribunal or to any third party.

2. If the dispute is not resolved within 60 days, the Parties shall begin negotiations within 30 days and if no solution is achieved within the following 60 days, either party may terminate this Agreement by means of a prior written notice of 90 days.

ARTICLE-XVI
AMENDMENT AND REVISION

Both Parties may propose through diplomatic channels amendments to or revision of this Agreement if so required. Negotiations shall start within 30 days after receipt of a written proposal. If no solution is achieved within 60 days, either Party may terminate this Agreement with a prior written notification of 90 days through diplomatic channels. Agreed amendments or revision shall enter into force in accordance with the procedure set forth in Article-XVIII governing the entry into force of this Agreement.

ARTICLE-XVII
DURATION, SUSPENSION AND TERMINATION

1. This Agreement shall remain in force for a period of five years from the date of its entry into force.

2. This Agreement shall be extended automatically for successive periods of one year, unless one of the Parties notifies the other in writing through diplomatic channels of its intention to terminate the Agreement 90 days prior to its expiration.

3. If one of the Parties comes to a conclusion that the other Party is not observing the provisions of this Agreement, it may then suggest to hold consultations. The Consultations will commence within 30 days after receipt of written notification. If no compromise is reached in consultations within 60 days, either Party may terminate this Agreement with a prior written notification of 90 days through diplomatic channels.

4. The termination of this Agreement shall not affect ongoing programs and activities.

5. Either Party may suspend the application of this Agreement. The decision on suspension (and the reasons for that decision) shall be notified to the other Party in writing (through diplomatic channels). Such notification shall become effective immediately/after 30 days (On the receipt of such notification the Parties shall enter into consultations with a view to resolving their differences amicably).

ARTICLE-XVIII
ENTRY INTO FORCE

This Agreement shall enter into force on the date of receipt of last written notification by which the Parties notify each other, through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for the entry into force of the Agreement.

ARTICLE-XIX
TEXT AND SIGNATURE

Done in Sarajevo/Bosnia and Herzegovina, on 04th June of 2014, in two originals in Turkish, Montenegrin and English languages, all texts being equally authentic. In case of dispute, the English text shall prevail.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Agreement.

ON BEHALF OF THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY		**ON BEHALF OF THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO**	
SIGNATURE	:	**SIGNATURE**	:
NAME	: **General Necdet ÖZEL**	**NAME**	: **Admiral Dragan Samardžić**
TITLE	: **Commander of the Turkish Armed Forces**	**TITLE**	: **Chief of the General Staff, the Armed Forces of Montenegro**

[MONTENEGRIN TEXT – TEXTE MONTÉNÉGRIN]

OKVIRNI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE REPUBLIKE TURSKE

I

VLADE CRNE GORE

O

SARADNJI

U VOJNIM OBLASTIMA OBUKE, TEHNIKE I NAUKE

OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU VLADE REPUBLIKE TURSKE I VLADE CRNE GORE O SARADNJI U VOJNIM OBLASTIMA OBUKE, TEHNIKE I NAUKE

Vlada Republike Turske i Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Strana/e)

- potvrđujući svoju posvećenost ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih nacija;

- naglašavajući činjenicu da će saradnja Strana u različitim vojnim oblastima, zasnovana na suverenitetu obje Strane i na načelima ravnopravnosti i uzajamnog poštovanja, doprinijeti ostvarivanju zajedničkih interesa Strana i ekonomskoj efikasnosti.

- naglašavajući potrebu za jačanjem postojećih prijateljskih odnosa između Strana, u skladu sa domaćim zakonodavstvom, međunarodnim pravom i sporazumima,

Dogovorile su se o sljedećem:

ČLAN - I
SVRHA

Svrha ovog Sporazuma je obezbjeđenje okvira za razvoj odnosa i saradnje između Strana u oblastima određenim u članu IV.

ČLAN - II
PODRUČJE DJELOVANJA

Ovaj Sporazum obuhvata razmjenu ljudstva, materijala, opreme, informacija i iskustava u oblastima koje su određene članom IV i u drugim oblastima o kojima se mogu dogovoriti na osnovu dopunskih sporazuma i sporazuma o primjeni, memoranduma o razumijevanju, protokola i drugih vrsta sporazuma koji mogu proisteći iz ovog Sporazuma.

ČLAN - III
ZNAČENJA IZRAZA

Izrazi koji se koriste u ovom Sporazumu imaju sljedeće značenje:

1. **Zemlja pošiljalac** je zemlja koja upućuje ljudstvo, materijal i opremu zemlji primaocu u svrhe ovog Sporazuma.

2. **Zemlja primalac** je zemlja na čijoj teritoriji je razmješteno ljudstvo, materijal i oprema zemlje pošiljaoca, u cilju primjene ovog Sporazuma.

3. **Gostujuće osoblje** su vojna i civilna lica koje je jedna od Strana uputila drugoj, u svrhu ovog Sporazuma.

4. **Izdržavana lica** su supružnici i djeca gostujućeg osoblja o kojima on ili ona ima odgovornost brige, u skladu sa njegovim/njenim odgovarajućim domaćim zakonodavstvom.

5. **Starješine** predstavljaju najstarije osoblje ili osoblje sa najvišim činom iz gostujuće grupe, koje je postavljeno, u skladu sa domaćim zakonodavstvom zemlje pošiljaoca, da nadzire aktivnosti vojno - civilne grupe koja je poslata u skladu sa ovim Sporazumom.

6. **Saradnja** podrazumijeva zajednički organizovane aktivnosti Strana, u okviru ovog Sporazuma.

ČLAN - IV
OBLASTI VOJNE SARADNJE

Saradnja između Strana ugovornica može obuhvatati slijedeće oblasti:

1. Saradnju u vojnoj obuci i nastavi;
2. Saradnju između vojnih institucija i posjete;
3. Učešće na vježbama/obukama, slanje posmatrača na vježbe;
4. Saradnju u odbrambenoj industriji;
5. Vojnu saradnju između oružanih snaga;
6. Organizacionu strukturu oružanih snaga i strukturu i opremu vojnih jedinica, upravljanje ljudstvom
7. Saradnju u oblasti vojno – obavještajnih poslova;
8. Saradnju na polju logistike i logističkih sistema;
9. Saradnju u oblasti vojne medicine i zdravstva;
10. Vojnu istoriju, arhivu, publikacije i muzeje;
11. Saradnju u oblasti komunikacija, elektronike i informacionih sistema;
12. Saradnju u neborbenim operacijama, kao što su mirovne operacije, operacije pružanja humanitarne pomoći i operacije suzbijanja piraterije;
13. Razmjenu informacija u vojno pravnim sistemima;
14. Saradnju u oblasti kartografije, hidrografije i vojne geografije;
15. Razmjenu osoblja u svrhe profesionalnog usavršavanja;
16. Saradnju u vojno naučnim i tehnološkim istraživanjima;
17. Društvene, sportske i kulturne aktivnosti.

ČLAN - V
SPROVOĐENJE I NAČELA SARADNJE

1. U skladu sa odlukom Strana ugovornica, saradnja se može ostvarivati kroz slijedeće oblike:

a. Sastanke i posjete ministara odbrane, načelnika generalštabova i njihovih zamjenika ili drugih zvaničnika koje ovlaste Strane;
b. Razmjenu iskustava između eksperata Strana u aktivnostima iz raznih oblasti;
c. Organizovanje kurseva za obuku i nastave u vojnim jedinicama, komandama i institucijama, besplatno ili po trenutnim/sniženim cijenama,
d. Održavanje kontakata između srodnih vojnih ustanova;
e. organizovanje zajedničkih razgovora, konsultacija, sastanaka i učešće na kursevima, simpozijumima i konferencijama;
f. Učešće na vojnim vježbama, uključujući vježbe bojevog gađanja, učešće u vojnim vježbama u svojstvu posmatrača, organizovanje zajedničkih vježbi;
g. Razmjenu informacija i materijala za obuku;
h. Pružanje međusobne logističke podrške i razmjenu municije, materijala i usluga u obliku donacije ili uz naplatu;
i. Posjete primorskim lukama;
j. Posjete jedinicama za nadzor kopna, mora i vazdušnog prostora;
k. Tretman pacijenata.

2. Strane mogu zaključiti dopunske sporazume i sporazume o primjeni, memorandume o razumijevanju, protokole i aranžmane u vezi sa sprovođenjem ovog Sporazuma.

ČLAN - VI
NADLEŽNI ORGANI I GODIŠNJI PLAN ZA SPROVOĐENJE

1. Organi nadležni za sprovođenje ovog sporazuma su sljedeći:

Za Vladu Republike Turske : Generalštab Republike Turske,
Za Vladu Crne Gore : Ministarstvo odbrane Crne Gore.

2. Strane ugovornice će pripremiti Godišnji plan za sprovođenje zajedničkih aktivnosti u cilju implementacije ovog Sporazuma. Godišnji plan za sprovođenje treba da obuhvati naziv, djelokrug, vrstu, datum, mjesto izvršne institucije, finansijske aspekte i druge detalje koji se tiču planiranih aktivnosti.

3. Saradnja će se ostvariti na osnovu uzajamnosti, tako što će se uzeti u obzir zajednički interesi i potrebe Strana.

4. Materijali, tehničke informacije i dokumentacija koji su razmijenjeni u obliku bespovratnih sredstava ili uz novčanu naknadu ili oni koje Strane izrade zajedničkim naporima, u skladu sa ovim Sporazumom, drugim sporazumima ili protokolima, ne smiju se slati trećoj zemlji bez prethodne obostrane pisane saglasnosti.

5. Saradnja između Strana ugovornica treba da se jača kroz obavljanje uzajamnih posjeta na svim nivoima, navedenim u godišnjim planovima za sprovođenje.

ČLAN - VII
BEZBJEDNOST POVJERLJIVIH INFORMACIJA I MATERIJALA

1. Sve povjerljive informacije, dokumenta, prava na fizičku i intelektualnu svojinu i sav vojni materijal nabavljen ili proizveden na osnovu ovog Sporazuma biće razmijenjen, korišćen i zaštićen u skladu sa potrebama za koje je namijenjen i u skladu sa naknadnim sporazumima ili aranžmanima zaključenim između Strana.

2. Strane su odgovorne za bezbjednost i čuvanje informacija i materijala koje su razmijenile na osnovu ovog Sporazuma, određujući im odgovarajući i isti stepen klasifikacije. Strane su obavezne da koriste sljedeće stepene klasifikacije:

Za Vladu Republike Turske	Za Vladu Crne Gore
Çok Gizli	Strogo tajno
Gizli	Tajno
Özel	Povjerljivo
Hizmete Özel	Interno
Tasnif Dışı	Neklasifikovano

3. Strane neće koristiti informacije i materijale koje su razmijenile na osnovu ovog Sporazuma u svrhe drugačije od onih koje su propisane istim.

4. Klasifikovane informacije i materijali neće se otkriti trećoj strani bez prethodne pisane saglasnosti Strane koja ih je obezbijedila.

5. Klasifikovane informacije i materijal će biti razmjenjivani jedino putem vladinih kanala ili na način koji odobre organi bezbjednosti Strana. Stepen klasifikacije informacija određuje Strana koja ih je dostavlila.

6. Strane će biti odgovorne za zaštitu razmijenjenih klasifikovanih informacija i materijala kao i za prevenciju ukidanja stepena klasifikacije i nakon okončanja ovog Sporazuma.

7. Strane će, za vrijeme aktivnosti koje se sprovode u okviru saradnje, poštovati prava i obaveze koja uređuju zaštitu patenata, autorska prava i komercijalne tajne.

8. Posebni bezbjednosni sporazumi o prenosu, upotrebi i zaštiti klasifikovanih informacija i materijala, razmijenjenih u skladu sa ovim Sporazumom, mogu se potpisati uz saglasnost odgovornih organa, nadležnih za pojedine oblasti saradnje navedene u članu IV.

9. Klasifikacije su kategorizovane na sljedeći način: strogo tajno, tajno, povjerljivo, interno i neklasifikovano.

10. Strane mogu nametnuti ograničenja na pitanja koja se tiču državnih tajni.

ČLAN - VIII
PRAVNA PITANJA

1. Tokom boravka na teritoriji zemlje primaoca gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju podliježu postojećim zakonima i propisima te zemlje, uključujući njihov ulazak, boravak i odlazak, i biće pod nadležnošću zemlje primaoca. U slučajevima kada dođe do primjene zakonske nadležnosti zemlje primaoca i ista za rezultat ima presudu koja predviđa kaznu koja ne postoji u pravnom sistemu zemlje pošiljaoca, primjenjivaće se oblik kazne koji postoji u pravnom sistemu obije zemlje ili koji odgovara objema Stranama.

2. U slučaju da bilo ko od gostujućeg osoblja ili lica koja oni izdržavaju bude u pritvoru ili bude uhapšen, zemlja primalac je obavezna da odmah informiše zemlju pošiljaoca o tome.

3. U slučaju da bilo ko od gostujućeg osoblja ili lica koja oni izdržavaju bude predmet zakonske istrage ili suđenja u zemlji primaocu, on ili ona ima pravo na svu opšteprihvaćenu pravnu zaštitu, koja ne smije biti manja od one na koju imaju pravo državljani zemlje primaoca.

4. Aktivnosti gostujućeg osoblja mogu se prekinuti ako se njima krši zakon zemlje primaoca.

5. Zemlja pošiljalac zadržava isključivu disciplinsku nadležnost nad gostujućim osobljem na teritoriji zemlje primaoca. Međutim, vojni organi zemlje primaoca mogu izdavati naređenja gostujućem osoblju pod njihovom komandom, u slučajevima kada im to dužnost nalaže.

6. Starješine zemlje pošiljaoca su ovlašćene da primjenjuju disciplinske mjere nad ljudstvom zemlje pošiljaoca, u skladu sa odredbama koje im nameće vojna služba i pravila o vojnoj disciplini.

ČLAN - IX
ZAHTJEVI ZA NAKNADU

1. U toku sprovođenja ovog Sporazuma, na potraživanja treće strane primjenjuju se zakoni i zakonodavstvo zemlje primaoca.

2. Ukoliko, tokom sprovođenja aktivnosti iz okvira ovog Sporazuma, dođe do povreda ili smrti nekog od članova njihovog ljudstva, Strane neće jedna drugoj podnositi zahtjeve za naknadu štete, kao ni za gubitke i štete nanijete na materijalnim sredstvima i životnoj sredini, osim u slučajevima opšte nemarnosti ili samovoljnog kršenja službene dužnosti.

3. Strane će zajednički utvrditi da li je takav slučaj nastao ili ne iz opšte nemarnosti ili samovoljnog kršenja službene dužnosti.

ČLAN - X
ADMINISTRATIVNA PITANJA

1. Gostujuće osoblje i njihove porodice ne mogu uživati diplomatski imunitet i privilegije.

2. Osim ako se Strane ugovornice nijesu drugačije međusobno dogovorile, zemlja primalac neće dodjeljivati zaduženja gostujućem vojnom osoblju, osim onih koja su određena ovim Sporazumom, ili naknadno zaključenim sporazumima i aranžmanima.

3. Vojno osoblje zemlje pošiljaoca ima pravo da nosi uniformu svoje zemlje, osim ako nije drugačije dogovoreno drugim memorandumima o razumijevanju, protokolima i tehničkim aranžmanima potpisanim u okviru ovog Sporazuma. Neophodnu opremu za obavljanje aktivnosti za vrijeme dužnosti obezbjeđuje zemlja primalac.

4. Zemlja pošiljalac zadržava pravo da opozove svoje ljudstvo, ukoliko smatra da je to neophodno. Zemlja primalac će, u što kraćem vremenskom roku, preduzeti neophodne mjere kako bi osigurala povratak ovog ljudstva kada joj zemlja pošiljalac uputi takav zahtjev.

5. Gostujuće osoblje uživa isti administrativni tretman kao i njihove kolege iz zemlje primaoca.

6. Svo gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju mogu koristiti oficirske klubove i vojne prodavnice u skladu sa ograničenjima koje nameću propisi zemlje primaoca, pod istim uslovima koji važe za osoblje zemlje primaoca i lica koja oni izdržavaju.

7. U slučaju da bilo ko od gostujućeg osoblja i lica koja oni izdržavaju premine, zemlja primalac obavještava zemlju pošiljaoca o tome, prevozi tijelo do najbližeg međunarodnog aerodroma na svojoj teritoriji i preduzima druge mjere, uključujući medicinsku zaštitu sve dok tijelo ne bude transportovano.

8. Gostujuće osoblje treba da izbjegava sve postupke koji mogu nanijeti štetu životnoj sredini, i daje svoj doprinos sprječavanju zagađivanja životne sredine i poštuje propise zemlje primaoca koji uređuju ovu oblast.

9. Posebna administrativna pitanja biće navedena u drugim memorandumima o razumijevanju, protokolima ili tehničkim sporazmima koji mogu biti potpisani u okviru ovog Sporazuma.

ČLAN - XI
MEDICINSKE USLUGE

1. Gostujuće osoblje mora biti dobrog zdravstvenog stanja za obavljanje aktivnosti u skladu sa ovim Sporazumom.

2. Zdravstvena zaštita gostujućeg osoblja se obezbjeđuje u skladu sa zakonom o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju zemlje primaoca.

3. Gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju mogu koristiti hitnu medicinsku njegu, prvu pomoć i hitne stomatološke usluge, u vojnim bolnicama u zemlji primaocu, bez naknade i pod jednakim uslovima koji se pružaju vojnom osoblju zemlje primaoca i njihovim porodicama.

4. Osim ukoliko u podugovoru koji je u skladu sa ovim Sporazumom nije drugačije dogovoreno između Strana, medicinska njega koja zahtijeva zubne proteze, vizuelnu, audio i drugu pomoćnu opremu neće biti obezbijeđena u okviru besplatnih medicinskih usluga, i sve troškove dugoročnog liječenja, ljekova i druge vrste medicinskih usluga kao i troškove slanja pacijenata nazad u svoju zemlju snosi zemlja pošiljalac.

5. Sve troškove medicinskih usluga pruženih od strane civilnih institucija plaća gostujuće osoblje.

ČLAN - XII
FINANSIJSKA PITANJA

1. Zemlja pošiljalac je odgovorna za lična prava, plate i finansijska prava gostujućeg osoblja koje je raspoređeno kako bi se sprovele zajedničke aktivnosti u okviru ovog Sporazuma.

2. Zemlja primalac će odlučiti da li su aktivnosti organizovane bez novčane nadoknade ili po trenutnim/smanjenim cijenama.

3. Gostujuće osoblje ima obavezu da podmiri sva svoja i dugovanja lica koja izdržavaju, kada za stalno napuštaju zemlju primaoca. U slučaju hitnog povlačenja, dugove gostujućeg osoblja i lica koja oni izdržavaju plaća zemlja pošiljalac prema fakturi koju izdaje zemlja primalac.

4. Gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju dužni su da poštuju poreske zakone zemlje primaoca za vrijeme ulaska u zemlju, boravka i odlaska iz zemlje.

ČLAN - XIII
PROCEDURE CARINSKE I PASOŠKE KONTROLE

1. Gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju dužna su da poštuju propise zemlje primaoca kojima se uređuje boravište stranih državljana i njihovo kretanje na teritoriji zemlje primaoca.

2. Gostujuće osoblje i lica koja oni izdržavaju su dužna da pri ulasku i izlasku sa teritorije zemlje primaoca prođu kroz postupke carinske i pasoške kontrole, u skladu sa zakonodavstvom te zemlje. Međutim, zemlja primalac je dužna da, u skladu sa svojim zakonodavstvom, obezbijedi moguće administrativne olakšice.

ČLAN - XIV
OBAVEZE STRANA UGOVORNICA U SKLADU SA DRUGIM MEĐUNARODNIM SPORAZUMIMA

Odredbe ovog Sporazuma ne smiju narušavati obaveze Strana koje proizilaze iz drugih međunarodnih sporazuma i ne smiju se koristiti protiv interesa, bezbjednosti i teritorijalne cjelovitosti drugih zemalja.

ČLAN - XV
RJEŠAVANJE SPOROVA

1. Svaki spor koji je posledica primjene ili tumačenja ovog Sporazuma rješava se konsultacijama i pregovorima između Strana na najnižem mogućem nivou i ne upućuje se bilo kom nacionalnom ili međunarodnom sudu, niti trećoj strani na rješavanje.

2. Ako se spor ne riješi u roku od 60 dana, Strane su dužne da u roku od 30 dana otpočnu pregovore, a ako se rješenje ne postigne u roku od narednih 60 dana, obije Strane mogu raskinuti ovaj Sporazum putem prethodnog pisanog obavještenja u roku od 90 dana.

ČLAN - XVI
IZMJENE I DOPUNE

Ukoliko smatraju da je to neophodno, obje Srane mogu predložiti, putem diplomatskih kanala izmjene i dopune ovog Sporazuma. Pregovori će se otpočeti u roku od 30 dana od dana prijema pisanog prijedloga. Ukoliko se rješenje ne pronađe u roku od 60 dana, obje Strane mogu raskinuti ovaj Sporazum putem diplomatskih kanala, uz prethodno pisano obavještenje u kojem je naveden rok od 90 dana. Dogovorene izmjene i dopune stupaju na snagu u skladu sa postupkom navedenim u članu - XVIII koji uređuje proces stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLAN - XVII
TRAJANJE, OBUSTAVA I RASKID

1. Ovaj Sporazum ostaje na snazi u periodu od narednih pet godina od dana stupanja na snagu.

2. Ovaj sporazum se automatski produžava za nove periode u trajanju od po godinu dana, osim ako jedna od Strana ne obavijesti drugu, u pisanom obliku, putem diplomatskih kanala, o svojoj namjeri da raskine Sporazum 90 dana prije njegovog isteka.

3. Ukoliko jedna od Strana dođe do zaključka da se druga Strana ne pridržava odredbi ovog Sporazuma, može predložiti održavanje konsultacija. Konsultacije će započeti u roku od 30 dana od dana prijema pisanog obavještenja. Ukoliko se na konsultacijama ne postigne kompromis u roku od 60 dana, obije Strane mogu raskinuti ovaj Sporazum uz prethodno pisano obavještenje i rok od 90 dana putem diplomatskih kanala.

4. Raskidanje ovog Sporazuma ne utiče na programe i aktivnosti koji su već u toku.

5. Svaka Strana može da obustavi primjenu ovog Sporazuma. Sa odlukom o obustavi (i obrazloženjem za takvu odluku) mora se obavijestiti druga Strana, u pisanom obliku (putem diplomatskih kanala). To obavještenje stupa na snagu odmah/nakon 30 dana (Strane su dužne da obave konsultacije nakon prijema ovakve vrste obavještenja, kako bi prevazišle razlike na najbolji način).

ČLAN - XVIII
STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum stupa na snagu na dan prijema posljednjeg pisanog obavještenja kojim se Strane međusobno obavještavaju, putem diplomatskih kanala, o završetku unutrašnjih zakonskih postupaka koji su neophodni za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

ČLAN - XIX
TEKST I POTPIS

Sačinjeno u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, 4. juna 2014. godine, u dva originalna primjerka, na turskom, crnogorskom i engleskom jeziku, s tim da je svaki tekst pojednako autentičan. U slučaju spora mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

Kao potvrdu navedenog, dolje potpisani, propisno ovlašćeni od strane svojih Vlada, potpisali su ovaj Sporazum.

U IME VLADE REPUBLIKE TURSKE

POTPIS :

IME : General Necdet ÖZEL

FUNKCIJA : Komandant Turskih Vojnih snaga

U IME VLADE CRNE GORE

POTPIS :

IME : Admiral Dragan Samardžić

FUNKCIJA : Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore

[TURKISH TEXT – TEXTE TURC]

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ

İLE

KARADAĞ HÜKÛMETİ

ARASINDA

ASKERÎ ALANDA EĞİTİM, TEKNİK VE

BİLİMSEL İŞ BİRLİĞİ

ÇERÇEVE ANLAŞMASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ İLE KARADAĞ HÜKÛMETİ ARASINDA ASKERÎ ALANDA EĞİTİM, TEKNİK VE BİLİMSEL İŞ BİRLİĞİ ÇERÇEVE ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Karadağ Hükûmeti (bundan böyle "Taraf(lar)" olarak adlandırılacaklardır),

Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Tarafların egemenliği, eşitlik ilkeleri ve karşılıklı saygı temelinde çeşitli askerî alanlarda iş birliğinin, Tarafların ortak menfaatlerine ve ekonomik verimliliğine katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Tarafların arasındaki mevcut dostane ilişkilerin, ulusal mevzuatlar, Uluslararası Kurallar ve Anlaşmalara uygun olarak geliştirilmesi ihtiyacını belirterek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

MADDE-I
AMAÇ

Bu Anlaşmanın amacı Madde IV'te belirtilen alanlarda, Taraflar arasındaki ilişkiler için bir çerçeve oluşturmak ve iş birliğini geliştirmektir.

MADDE-II
KAPSAM

Bu Anlaşma; Madde IV'de belirtilen alanlarda ve bu Anlaşmaya dayanılarak yapılacak tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve diğer düzenlemeler ile belirlenecek diğer alanlarda personel, malzeme, teçhizat, bilgi ve tecrübe mübadelesini kapsamaktadır.

MADDE-III
TANIMLAR

Bu Anlaşmada kullanılan terimler aşağıdaki anlamları ifade eder:

1. **Gönderen Devlet;** Bu Anlaşmanın amaçları için Kabul Eden Devlete personel, malzeme ve teçhizat Gönderen Devleti ifade eder.

2. **Kabul Eden Devlet;** Bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla topraklarında Gönderen Devletin personel, malzeme ve teçhizatı bulunan Devleti ifade eder.

3. **Misafir Personel;** İşbu Anlaşmanın amaçları için, Taraflardan birinin diğer Tarafa gönderdiği asker ve sivil şahısları ifade eder.

4. **Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri;** Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu eş ve çocuklarını ifade eder.

5. **Kıdemli Personel;** Bu Anlaşma kapsamında gönderilen askerî/sivil grubun faaliyetlerine nezaret etmek için, Gönderen Devletin ulusal mevzuatına uygun olarak atanmış, misafir grup arasındaki en kıdemli personeli ifade eder.

6. **İş Birliği;** Tarafların bu Anlaşma çerçevesinde, ortak düzenledikleri faaliyetleri ifade eder.

MADDE-IV
ASKERÎ İŞ BİRLİĞİ ALANLARI

Taraflar arasında iş birliği aşağıdaki alanları içerebilir:

1. Askerî eğitim ve öğretim alanında iş birliği,
2. Askerî kurumlar arasında iş birliği ve temas ziyaretleri,
3. Tatbikat/eğitimlere katılım sağlanması, tatbikatlara gözlemcilerin gönderilmesi,
4. Savunma sanayi alanında iş birliği,
5. Silahlı Kuvvetler arasında Askerî İş Birliği,
6. Silahlı Kuvvetlerin organizasyon yapısı, askerî birliklerin yapısı ve donanımı, personel yönetimi,
7. Askerî istihbarat alanında iş birliği,
8. Lojistik ve lojistik sistemler alanında iş birliği,
9. Askerî tıp ve sağlık hizmetleri alanında iş birliği,
10. Askerî tarih, arşivler, yayınlar ve müzeler,
11. Muhabere, elektronik ve bilgi sistemleri konusunda iş birliği,
12. Barışı koruma, insani yardım, korsanlıkla mücadele operasyonları gibi, savaş haricindeki harekâtlarda iş birliği,
13. Askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi alışverişi,
14. Haritacılık, hidrografya ve askerî coğrafya alanında iş birliği,
15. Mesleki gelişim amaçlı personel mübadelesi,
16. Askerî, bilimsel ve teknolojik araştırmalar alanında iş birliği,
17. Sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler.

MADDE-V
UYGULAMA VE İŞ BİRLİĞİ ESASLARI

1. İş birliği, Tarafların kararına bağlı olarak aşağıdaki şekillerde gerçekleştirilebilir;

a. Savunma Bakanları, Genelkurmay Başkanları ve onların yardımcıları veya Taraflarca yetkilendirilen diğer görevlilerin toplantı ve ziyaretleri,
b. Tarafların uzmanları arasında çeşitli faaliyet alanlarında tecrübe değişimi,
c. Askerî birlik, karargâh ve kurumlarda ücretsiz olarak veya cari/indirilmiş ücret karşılığında eğitim kurslarının ve öğretimlerin düzenlenmesi,
d. Benzer askerî kurumlar arasında irtibatlar,
e. Müşterek müzakerelerin, istişarelerin, toplantıların düzenlenmesi ve kurslara, sempozyumlara ve konferanslara katılım,
f. Fiilî atış eğitimlerini içeren askerî tatbikatlara katılım, tatbikatlara gözlemci statüsünde iştirak, müşterek tatbikatların düzenlenmesi,
g. Bilgi ve eğitim malzemelerinin değişimi,
h. Hibe olarak veya bedeli karşılığında karşılıklı lojistik destek temininde ve mühimmat, malzeme ve hizmet değişiminde bulunulması,
i. Liman ziyaretleri,
j. Kara, deniz ve hava gözetleme birliklerine ziyaretler,
k. Hasta tedavisi.

2. Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması için tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler yapabilirler.

MADDE-VI
YETKİLİ MAKAMLAR VE YILLIK UYGULAMA PLANI

1. Bu Anlaşmanın uygulanmasında yetkili makamlar:

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti adına : Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı
Karadağ Hükûmeti adına : Karadağ Savunma Bakanlığı'dır.

2. Taraflar, bu Anlaşma'nın uygulanması için müşterek faaliyetlere ilişkin yıllık uygulama planı hazırlayacaklardır. Yıllık uygulama planı, icra edilecek faaliyetlerin adını, kapsamını, türünü, zamanını, yerini, icra edecek kurumları, mali hususları ve diğer ayrıntıları içerecektir.

3. İş birliği, Tarafların karşılıklı çıkar ve ihtiyaçlarını dikkate alarak mütekabiliyet esasına göre gerçekleştirilecektir.

4. Bu Anlaşma, diğer anlaşmalar veya protokoller uyarınca, Tarafların hibe şeklinde veya bedeli mukabili birbirlerine verecekleri ya da ortak üretecekleri malzemeler, teknik bilgi ve dokümanlar önceden yazılı karşılıklı mutabakat sağlanmadan üçüncü bir ülkeye devredilmeyecektir.

5. Taraflar arasındaki iş birliği, yıllık uygulama planı kapsamında belirtilen tüm düzeylerde yapılacak karşılıklı ziyaretler ile kuvvetlendirilecektir.

MADDE-VII
GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ VE MALZEMENİN GÜVENLİĞİ

1. Bu Anlaşma kapsamında tedarik edilen veya üretilen, gizlilik dereceli tüm bilgiler, belgeler, maddi ve fikrî mülkiyet hakları ve askerî malzeme; Taraflar arasında akdedilecek müteakip anlaşmalar ya da düzenlemelere uygun olarak, amaçları doğrultusunda mübadele edilecek, kullanılacak ve muhafaza edilecektir.

2. Taraflar bu Anlaşma kapsamında, mübadele edilen bilgi ve malzemeye uygun, eşit düzeyde gizlilik derecesi vererek koruyacak ve muhafaza edecektir. Taraflarca kullanılan gizlilik dereceleri şu şekilde olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti İçin	Karadağ Hükûmeti İçin
Çok Gizli	Strogo tajno
Gizli	Tajno
Özel	Povjerljivo
Hizmete Özel	İnterno
Tasnif Dışı	Neklasifikovano

3. Taraflar, bu Anlaşma kapsamında mübadele edilen bilgi ve malzemeleri Anlaşma'da düzenlenen amaçlar dışında kullanmayacaklardır.

4. Gizlilik dereceli bilgi ve malzemeler, bu bilgi ve malzemeleri sağlayan Tarafın yazılı ön mutabakatı olmadan üçüncü bir tarafa ifşa edilemez.

5. Gizlilik dereceli bilgi ve malzemeler, sadece hükûmetler arası kanallar yoluyla veya tarafların atanmış güvenlik yetkililerince uygun bulunan diğer kanallardan transfer edilecektir. Bilginin gizlilik derecesi, bilgiyi sağlayan Tarafça belirlenecektir.

6. Bu Anlaşma sona erdikten sonra da Taraflar, mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemelerin korunmasından ve gizlilik derecesinin kaldırılmasının önlenmesinden sorumlu olacaklardır.

7. Taraflar, iş birliği faaliyetlerinde patent, telif hakları ile ticari sırlara ilişkin haklara ve kurallara saygı gösterecektir.

8. Bu Anlaşma kapsamında; Taraflar arasında Madde IV'te belirtilen iş birliği alanlarının her biri için yetkilendirilmiş makamların sorumluluğunda, mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin mübadelesi, kullanılması ve korunması konusunda ayrı bir güvenlik anlaşması imzalanabilir.

9. Gizlilik dereceleri; Çok Gizli, Gizli, Özel, Hizmete Özel ve Tasnif Dışı olarak sınıflandırılmıştır.

10. Taraflarca millî sırlarla ilgili konularda kısıtlamalar konulabilir.

MADDE-VIII
HUKUKİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Devlet ülkesinde bulundukları sürece Kabul Eden Devletin yürürlükteki yasalarına ve düzenlemelerine ve Kabul Eden Devletin yargı yetkisine tabi olacaklardır. Kabul Eden Devletin yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Devletin mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Devletin mevzuatında yer alan veya Taraflar için uygun olan bir ceza türü uygulanacaktır.

2. Kabul Eden Devlet, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireylerinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Devleti derhal durumdan haberdar edecektir.

3. Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireylerinden herhangi birinin Kabul Eden Devlette yasal bir soruşturmaya veya yargılamaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Devlet vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş her türlü hukuki korumadan istifade etme hakkına sahip olacaktır.

4. Kabul Eden Devletin kanunlarını ihlal ettikleri takdirde, Misafir Personelin faaliyetlerine son verilebilecektir.

5. Gönderen Devlet, Misafir Personel üzerindeki münhasır disiplin yargı yetkisini, Kabul Eden Devletin ülkesinde muhafaza eder. Ancak Kabul Eden Devlet, yetkili askerî makamları emrindeki Misafir Personele görevin gerektirebileceği emirleri verebilecektir.

6. Gönderen Devletin Kıdemli Personeli, kendi askerî hizmet ve disiplin yasalarının hükümleri uyarınca, Gönderen Devletin personeline disiplin tedbirlerini uygulamaya yetkilidir.

MADDE-IX
TAZMİNAT TALEPLERİ

1. Bu Anlaşma'nın uygulanması esnasında, üçüncü taraf tazminat talepleri konusunda Kabul Eden Devletin yasaları ve mevzuatı geçerli olacaktır.

2. Taraflar, ağır ihmal veya kasıttan kaynaklanmadıkça, bu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlerin icrası esnasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde ve çevreye ve mala verilen zarar/ziyan nedeniyle birbirlerinden tazminat talebinde bulunmayacaklardır.

3. Taraflar, ortaya çıkan durumun ağır kusur veya kasıttan kaynaklanıp kaynaklanmadığını müştereken belirleyeceklerdir.

MADDE-X
İDARİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, diplomatik dokunulmazlık ve imtiyazlara sahip olmayacaktır.

2. Taraflarca karşılıklı olarak aksi yönde bir karar alınmadıkça Kabul Eden Devlet; Misafir Personele bu Anlaşmada veya müteakip anlaşmalar ve düzenlemelerde belirtilenlerden başka görevler vermeyecektir.

3. Bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve teknik düzenlemeler ile aksine karar verilmedikçe, Gönderen Devletin askerî personeli, kendi milli üniformalarını giyme hakkına sahiptir. Görev sırasında bir faaliyetin icrası için gerekli teçhizat Kabul Eden Devlet tarafından sağlanacaktır.

4. Gönderen Devlet, gerekli gördüğünde personelini geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Devlet, Gönderen Devletten böyle bir talep aldığında, geri çağrılan personelin dönüşü için mümkün olan en kısa zamanda gerekli tedbirleri alacaktır.

5. Misafir Personel, Kabul Eden Devletin emsal personeline uygulanan idari uygulamalara tabi olacaktır.

6. Tüm Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, orduevleri ve askerî kantinlerden Kabul Eden Devletin düzenlemeleri çerçevesinde, Kabul Eden Devletin Personeli ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleriyle aynı şartlarda yararlanabilirler.

7. Misafir Personelin veya Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireylerinden herhangi birinin ölmesi durumunda, Kabul Eden Devlet, Gönderen Devleti durumdan haberdar edecek, ölen kişinin cenazesini kendi ülkesindeki en yakın uluslararası hava alanına nakledecek ve cenaze sevk edilene kadar sıhhi koruma dâhil gerekli diğer tedbirleri alacaktır.

8. Misafir Personel çevreye zarar verebilecek faaliyetlerden kaçınacak ve çevre kirliliğinin önlenmesine azami dikkat edecek ve Kabul Eden Devletin konuya ilişkin düzenlemelerine uyacaktır.

9. İstisnai idari hususlar, bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller veya teknik düzenlemelerde belirlenecektir.

MADDE-XI
SAĞLIK HİZMETLERİ

1. Misafir Personelin, bu Anlaşma kapsamındaki, faaliyetleri gerçekleştirebilmesi için sağlık durumu iyi düzeyde olmalıdır.

2. Misafir Personele sağlık koruması, Kabul Eden Devletin sağlık sigortası ve Sağlık Koruma Kanunu uyarınca sağlanır.

3. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, Kabul Eden Devletin askerî hastanelerinde, Kabul Eden Devletin kendi askerî personeli ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri ile eşit şartlarda ve ücretsiz olarak acil tıbbi muayene, ilkyardım ve acil diş tedavisi imkânlarından yararlanacaklardır.

4. İşbu Anlaşma uyarınca akdedilen alt anlaşmalarda karşılıklı olarak aksine bir hüküm kararlaştırılmadıkça, diş protezi, görsel, işitsel ve diğer yardımcı teçhizatın kullanımını gerektiren sağlık hizmetleri, ücretsiz sağlık hizmetlerinin dışında tutulacak ve uzun süreli tedavi, ilaç ve diğer her türlü sağlık hizmetleri için yapılan tüm harcamalar ile hastalanan kişinin ülkesine gönderilme masrafları Gönderen Devlet tarafından ödenecektir.

5. Sivil kurumlarca sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin her türlü gider Misafir Personel tarafından ödenecektir.

MADDE-XII
MALİ HUSUSLAR

1. Bu Anlaşmanın kapsamında bulunan iş birliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personelin özlük hakları, ücreti ve diğer mali haklarından, Gönderen Devlet sorumlu olacaktır.

2. Faaliyetlerin ücretsiz olarak veya cari/indirilmiş ücret karşılığında düzenlenmesine Kabul Eden Devlet karar verecektir.

3. Misafir Personel, Kabul Eden Devleti kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireylerinin borçlarını tasfiye edecektir. Acil geri çekme halinde, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireylerinin borçları Kabul Eden Devlet tarafından düzenlenecek faturaya istinaden Gönderen Devlet tarafından ödenecektir.

4. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, giriş, kalış ve çıkışları süresince, Kabul Eden Devletin yürürlükteki vergi mevzuatına tabi olacaklardır.

MADDE-XIII
GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, Kabul Eden Devletin ülkesinde, Kabul Eden Devletin yabancıların ikamet ve seyahatleri hakkındaki düzenlemelerine tabi olacaklardır.

2. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Aile Bireyleri, giriş ve çıkışlarında Kabul Eden Devletin mevzuatı uyarınca gümrük ve pasaport işlemlerine tabi olacaklardır. Ancak, Kabul Eden Devlet, mümkün olan idari kolaylıkları kendi mevzuatı uyarınca sağlayacaktır.

MADDE-XIV
TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Anlaşmanın hükümleri, Tarafların diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemeyecek ve diğer Devletlerin çıkarlarına, güvenliklerine ve ülke bütünlüklerine karşı kullanılmayacaktır.

MADDE-XV
UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

1. Bu Anlaşmanın uygulanmasından veya yorumlanmasından doğan herhangi bir uyuşmazlık Taraflar arasında mümkün olan en alt düzeyde istişare ve görüşmeler yoluyla çözülecek ve herhangi bir ulusal ya da uluslararası mahkemeye veya üçüncü tarafa intikal ettirilmeyecektir.

2. Uyuşmazlık 60 gün içinde çözümlenemezse, Taraflar 30 gün içinde görüşmelere başlayacak ve müteakip 60 gün içinde çözüm sağlanamadığı takdirde Taraflardan her biri 90 gün önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

MADDE-XVI
TADİL VE GÖZDEN GEÇİRME

Taraflardan her biri gerektiğinde işbu Anlaşmanın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde müzakereler başlayacaktır. 60 gün içerisinde bir sonuca varılamaz ise, Taraflardan her biri diplomatik yollarla 90 günlük yazılı bir ön bildirim ile bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir. Üzerinde mutabık kalınan tadil veya değişiklikler, işbu Anlaşmanın yürürlüğe girişini düzenleyen Madde XVIII'de belirtilen usul uyarınca yürürlüğe girecektir.

MADDE-XVII
YÜRÜRLÜK SÜRESİ, ASKIYA ALMA VE SONA ERDİRME

1. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinden itibaren beş yıllık süre için yürürlükte kalacaktır.

2. Taraflardan biri sona erme tarihinden 90 gün önce bu Anlaşmayı sona erdirme niyetini yazılı olarak diplomatik yollardan diğerine bildirmediği takdirde, Anlaşma müteakip birer yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.

3. Taraflardan biri, diğer Tarafın bu Anlaşmanın hükümlerini yerine getirmediği sonucuna vardığı takdirde, görüşme önerisinde bulunabilecektir. Görüşmeler yazılı bildirimin alındığı tarihten itibaren 30 gün içinde başlatılacaktır. 60 gün içinde görüşmelerde bir sonuca varılamazsa, Taraflardan herhangi biri diplomatik yollarla 90 günlük yazılı bir ön bildirim ile bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

4. Bu Anlaşmanın sona ermesi, devam eden programları ve faaliyetleri etkilemeyecektir.

5. Taraflardan herhangi biri bu Anlaşmayı askıya alabilecektir. Askıya alma kararı (ve bu kararın sebebi) diğer Tarafa yazılı olarak (diplomatik yollarla) bildirilecektir. Bu bildirim ivedilikle/30 gün sonra yürürlüğe girecektir. (Bu bildirimin alınmasıyla beraber Taraflar uyuşmazlıkları çözümlemek üzere dostça görüşmelere başlayacaktır.)

MADDE-XVIII
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

Bu Anlaşma, Tarafların, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE-XIX
METİN VE İMZA

İşbu Anlaşma, 04 Haziran 2014 tarihinde, Saraybosna/Bosna Hersek'te, Türkçe, Karadağca ve İngilizce dillerinde, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere ikişer asıl nüsha olarak tanzim edilmiştir. İhtilaf halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

Yukarıdaki hususları tasdiken aşağıda imzaları bulunan ve Hükûmetleri tarafından usulünce yetkilendirilmiş olan temsilciler işbu Anlaşmayı imza etmişlerdir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ ADINA	**KARADAĞ HÜKÛMETİ ADINA**
İMZA :	**İMZA :**
İSİM : Orgeneral Necdet ÖZEL	**İSİM : Oramiral Dragan Samardžić**
UNVAN : Genelkurmay Başkanı	**UNVAN : Genelkurmay Başkanı**

[TRANSLATION – TRADUCTION]

ACCORD-CADRE ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE TURQUE ET LE GOUVERNEMENT DU MONTÉNÉGRO RELATIF À LA COOPÉRATION DANS LES DOMAINES MILITAIRES DE LA FORMATION, DES TECHNIQUES ET DES SCIENCES

Le Gouvernement de la République turque et le Gouvernement du Monténégro, ci-après dénommés les « Parties »,

Réaffirmant leur engagement à l'égard des objectifs et des principes de la Charte des Nations Unies,

Soulignant que la coopération entre les Parties dans divers domaines militaires, sur la base de la souveraineté des deux Parties, du respect mutuel et des principes d'égalité, contribue aux intérêts communs des Parties et à l'efficacité économique,

Insistant sur la nécessité d'améliorer les relations amicales existantes entre les Parties sur la base des législations nationales ainsi que des règles et des accords internationaux,

Sont convenus de ce qui suit :

ARTICLE PREMIER. OBJET

L'objet du présent accord est de fournir un cadre aux relations entre les Parties et de développer leur coopération dans les domaines spécifiés à l'article IV.

ARTICLE II. CHAMP D'APPLICATION

Le présent Accord couvre l'échange de personnel, de matériel, d'équipement, de renseignements et d'expérience dans les domaines visés à l'article IV et les autres domaines définis par des accords complémentaires, des accords d'application, des mémorandums d'accord, des protocoles et d'autres arrangements signés ultérieurement sur la base du présent Accord.

ARTICLE III. DÉFINITIONS

Les définitions utilisées dans le présent Accord s'entendent comme suit :

1. Le terme « État d'envoi » désigne l'État qui envoie le personnel, le matériel et l'équipement à l'État d'accueil aux fins du présent Accord.

2. Le terme « État d'accueil » désigne l'État dans le territoire duquel le personnel, le matériel et l'équipement de l'État d'envoi sont envoyés aux fins de la mise en œuvre du présent Accord.

3. Le personnel invité désigne le personnel militaire et civil envoyé par l'une des Parties dans l'autre Partie aux fins du présent Accord.

4. Les personnes à charge sont les conjoints et les enfants du personnel invité dont il a la charge, conformément à la législation nationale de la Partie concernée.

5. Le personnel de rang supérieur désigne le personnel le plus haut placé du groupe invité qui est désigné conformément à la législation nationale de l'État d'envoi pour superviser les activités du groupe militaire/civil envoyé dans le cadre du présent Accord.

6. La coopération désigne les activités organisées conjointement par les Parties dans le cadre du présent Accord.

ARTICLE IV. DOMAINES DE COOPÉRATION MILITAIRE

La coopération entre les deux Parties comprend les domaines suivants :

1. La coopération dans la formation et l'enseignement militaires,

2. La coopération entre les institutions d'enseignement et les visites de contact,

3. La participation à des exercices/formations et l'envoi d'observateurs pour lesdits exercices,

4. La coopération dans le domaine des industries de défense,

5. La coopération entre les forces armées,

6. La structure organisationnelle des forces armées, la structure et les équipements des unités militaires, la gestion du personnel,

7. La coopération dans le domaine du renseignement militaire,

8. La coopération logistique et ayant trait aux systèmes logistiques,

9. La coopération relative aux services médicaux militaires et de santé militaire,

10. L'histoire militaire, les archives, les publications et les musées,

11. La coopération dans le domaine des systèmes de communication, d'information et des systèmes électroniques,

12. La coopération dans des opérations autres que la guerre, telles que le maintien de la paix, l'aide humanitaire et les opérations de lutte contre la piraterie,

13. L'échange d'informations sur les systèmes pénaux militaires,

14. La coopération dans le domaine de la cartographie, de l'hydrographie et de la géographie militaire,

15. L'échange de personnel pour le développement professionnel,

16. La coopération dans le domaine de la recherche scientifique et technique militaire,

17. Les activités sociales, sportives et culturelles.

ARTICLE V. MISE EN ŒUVRE ET PRINCIPES DE COOPÉRATION

1. Conformément à la décision des parties, la coopération s'effectue de la manière suivante;

a. Réunions et visites des Ministres de la défense, des chefs d'état-major et de leurs adjoints ou d'autres autorités habilitées par les Parties,

b. Échange d'expérience entre experts des deux Parties dans les différents domaines d'activité,

c. Organisation de cours de formation et d'enseignements, gratuitement ou à prix courant/réduit, dans les unités, quartiers généraux et institutions militaires,

d. Maintien de relations entre institutions militaires analogues,

e. Organisation de discussions, de consultations et de réunions conjointes et participation à des cours et conférences,

f. Participation à des exercices militaires, y compris des exercices de tir réel, participation à des exercices militaires en tant qu'observateurs, organisation d'exercices conjoints,

g. Échange de renseignements et de matériel pédagogique,

h. Fourniture d'un soutien logistique mutuel et échange de munitions, de matériaux et de services sous forme de subvention ou contre rémunération,

i. Visites de ports maritimes,

j. Visites des unités de surveillance terrestre, maritime et aérienne,

k. Traitement des patients.

2. Les parties peuvent conclure des accords complémentaires et des accords d'application, des protocoles d'accord, des protocoles et des arrangements pour la mise en œuvre du présent Accord.

ARTICLE VI. AUTORITÉS COMPÉTENTES ET PLANS ANNUELS DE MISE EN ŒUVRE

1. Les autorités compétentes responsables de la mise en œuvre du présent Accord sont :

Pour le Gouvernement de la République turque : l'état-major général de la République turque

Pour le Gouvernement du Monténégro : le Ministère de la défense du Monténégro.

2. Les Parties préparent un plan annuel de mise en œuvre des activités conjointes pour mettre en œuvre le présent accord. Le plan annuel de mise en œuvre comprend le nom, le champ d'application, le type, la date, le lieu et les institutions d'exécution des activités qui seront réalisées, ainsi que les modalités financières et d'autres informations.

3. La coopération s'effectue en tenant compte des intérêts mutuels et des besoins des Parties, sur la base du principe de réciprocité.

4. Le matériel, les informations techniques et les documents échangés sous forme de subvention ou contre rémunération ou produits conjointement par les Parties conformément au présent Accord, à d'autres accords ou protocoles, ne seront pas transférés à un pays tiers sans consentement mutuel écrit préalable.

5. La coopération entre les Parties est renforcée au moyen de visites réciproques à tous les niveaux mentionnés dans le plan annuel de mise en œuvre.

ARTICLE VII. SÉCURITÉ DES RENSEIGNEMENTS ET DES DOCUMENTS CLASSIFIÉS

1. Tous les renseignements et documents classifiés, tous les droits de propriété physique et intellectuelle et tout le matériel militaire acquis ou produits en vertu du présent Accord sont échangés, utilisés et protégés à leurs fins conformément aux accords ou arrangements ultérieurs conclus entre les Parties.

2. Les Parties protègent et préservent les renseignements		Pour le Gouvernement du	
Très Secret	Çok Gizli	Très Secret	Strogo tajno
Secret	Gizli	Secret	Tajno

Confidentiel	Özel	Confidentiel	Povjerljivo
Restreint	Hizmete Özel	Restreint	Interno
Non classifié	Tasnif Dişi	Non classifié	Neklasifikovano

3. Les parties n'utilisent pas les renseignements et le matériel échangés dans le cadre du présent Accord à des fins autres que celles stipulées dans le présent Accord.

4. Les documents et renseignements classifiés ne sont pas communiqués à des pays tiers sans le consentement écrit préalable de la Partie qui les a fournis.

5. Les documents et renseignements classifiés sont transmis uniquement par la voie intergouvernementale ou par des moyens approuvés par les autorités de sécurité désignées des Parties. Le degré de classification d'un renseignement est déterminé par la Partie qui fournit le renseignement.

6. Les Parties sont responsables de la protection des renseignements et matériels classifiés échangés et de la prévention de leur déclassification, y compris après la résiliation du présent Accord.

7. Les Parties respectent les droits et les règles régissant les brevets, les droits d'auteur et les secrets commerciaux dans leurs activités de coopération.

8. Des accords de sécurité distincts sur le transfert, l'utilisation et la protection des renseignements et matériels classifiés échangés dans le cadre du présent Accord peuvent être signés sous la responsabilité des autorités désignées pour chacun des domaines de coopération mentionnés à l'article IV.

9. Les différents niveaux de classification sont les suivants : très secret, secret, confidentiel, restreint et non classifié.

10. Les Parties peuvent imposer des restrictions sur les questions relatives aux secrets nationaux.

ARTICLE VIII. QUESTIONS JURIDIQUES

1. Le personnel invité et les personnes dont il a la charge sont soumis au droit et à la réglementation en vigueur dans l'État d'accueil pendant toute la durée de leur séjour sur le territoire de l'État d'accueil, y compris lors de leur entrée sur ce territoire et lors de leur sortie de ce territoire, et relèvent de la juridiction de l'État d'accueil. Dans les cas où la juridiction de l'Etat d'accueil est exercée et où le verdict prévoit une sanction qui n'existe pas dans la législation de l'Etat d'envoi, un type de sanction existant dans la législation des deux Etats ou convenant aux Parties sera appliqué.

2. Dans le cas où un membre du personnel invité ou l'une des personnes dont il a la charge est arrêté, l'État d'accueil en informe immédiatement l'État d'envoi.

3. Dans le cas où un membre du personnel invité ou l'une des personnes dont il a la charge fait l'objet d'une enquête judiciaire ou d'un procès dans l'État d'accueil, il ou elle a droit à toute la protection juridique généralement admise, laquelle n'est pas inférieure à celle dont bénéficient les ressortissants de l'État d'accueil.

4. Il est mis fin aux activités du personnel invité en cas d'infraction aux lois de l'État d'accueil.

5. L'État d'envoi exerce une compétence disciplinaire exclusive sur le personnel invité lorsqu'il se trouve sur le territoire de l'État d'accueil. Toutefois, les autorités militaires de l'État

d'accueil peuvent donner des ordres au personnel invité placé sous leur commandement en fonction de la mission.

6. Le personnel de rang supérieur de l'État d'envoi est autorisé à imposer des mesures disciplinaires au personnel de l'État d'envoi conformément aux dispositions des lois en matière de discipline et d'obligations militaires dudit État.

ARTICLE IX. DEMANDES D'INDEMNITÉS

1. Les lois et la législation de l'État d'accueil s'appliquent aux réclamations des tiers, pendant la mise en œuvre du présent Accord.

2. À moins que cela ne résulte d'une négligence grave ou d'une faute intentionnelle, les Parties renoncent réciproquement à toute demande d'indemnisation en cas de blessure ou de décès d'un membre de leur personnel et de dommages ou pertes infligés aux biens et à l'environnement au cours de la mise en œuvre des activités relevant du présent Accord.

3. Les Parties déterminent conjointement si un tel cas résulte ou non d'une négligence grave ou d'une faute intentionnelle.

ARTICLE X. QUESTIONS ADMINISTRATIVES

1. Les membres du personnel invité et les personnes dont ils ont la charge ne bénéficient pas de privilèges ou d'immunité diplomatiques.

2. À moins que les Parties ne le stipulent autrement d'un commun accord, l'État d'accueil n'assigne pas de tâches au personnel militaire invité autres que celles spécifiées dans le présent Accord ou dans des accords et arrangements ultérieurs.

3. Le personnel militaire de l'État d'envoi est autorisé à porter son uniforme national, sauf disposition contraire dans d'autres mémorandums d'accords, protocoles et arrangements techniques signés dans le cadre du présent Accord. L'État d'accueil fournit les équipements nécessaires à l'exercice d'une activité pendant le service.

4. L'État d'envoi se réserve le droit de rappeler son personnel lorsqu'il le juge nécessaire. L'État d'accueil prend dans les meilleurs délais les mesures nécessaires pour assurer le retour dudit personnel lorsqu'il reçoit une demande dans ce sens de l'État d'envoi.

5. Le personnel invité est soumis au même traitement administratif que ses homologues de l'État d'accueil.

6. Tous les membres du personnel invité et les personnes dont ils ont la charge peuvent accéder aux clubs d'officiers et aux économats militaires dans les limites des règlements de l'État d'accueil, aux mêmes conditions que le personnel de l'État d'accueil et les personnes dont celui-ci a la charge.

7. En cas de décès d'un membre du personnel invité ou de l'une des personnes dont il a la charge, l'État d'accueil en informe l'État d'envoi, se charge du transport de la dépouille vers l'aéroport international le plus proche situé sur son territoire et prend toutes les mesures de protection sanitaire appropriées jusqu'à son rapatriement.

8. Le personnel invité doit éviter toutes actions susceptibles de nuire à l'environnement, accorder la plus grande attention à la prévention de la pollution de l'environnement et se conformer aux réglementations de l'État d'accueil en la matière.

9. Les questions administratives exceptionnelles sont précisées dans d'autres mémorandums d'accord, protocoles ou arrangements techniques susceptibles d'être signés dans le cadre du présent Accord.

ARTICLE XI. SERVICES MÉDICAUX

1. Le personnel invité doit être en bonne santé pour exercer les activités prévues au titre du présent Accord.

2. La protection de la santé est assurée au personnel invité conformément à la loi sur la protection de la santé et au système d'assurance maladie de l'État d'accueil.

3. Le personnel invité et les personnes dont il a la charge bénéficient des capacités en matière de soins médicaux d'urgence, de premiers soins et de soins dentaires d'urgence dans les hôpitaux militaires de l'État d'accueil, sans frais et dans les mêmes conditions que celles dont bénéficient le personnel militaire de l'État d'accueil et les personnes dont il a la charge.

4. À moins qu'il n'en soit décidé autrement dans les accords auxiliaires conclus dans le cadre du présent Accord, les soins médicaux nécessitant des prothèses dentaires, des équipements optiques ou auditifs et d'autres équipements auxiliaires sont exclus du service médical gratuit et toutes les dépenses liées à un traitement médical de longue durée, aux médicaments, à tout autre type de services médicaux et aux frais de transfert des patients vers leur pays sont pris en charge par l'État d'envoi.

5. Les frais relatifs aux services médicaux fournis par les institutions civiles sont pris en charge par le personnel invité.

ARTICLE XII. QUESTIONS FINANCIÈRES

1. L'État d'envoi est responsable des droits de la personne, des salaires et autres droits financiers du personnel invité affecté à la mise en œuvre des activités de coopération dans le cadre du présent Accord.

2. L’État d'accueil décide si les activités sont organisées gratuitement, ou à prix courants ou réduits.

3. Le personnel invité règle ses dettes et celles des personnes dont il a la charge lorsqu'il quitte définitivement l'État d'accueil. En cas de retrait d'urgence, les dettes du personnel invité et des personnes dont il a la charge sont réglées par l'Etat d'envoi conformément à la facture émise par l'Etat d'accueil.

4. Le personnel invité et les personnes dont il a la charge sont soumis à la réglementation fiscale en vigueur dans l’État d'accueil lors de leur entrée et de leur séjour dans le territoire de ce dernier, et lors de leur sortie de ce territoire.

ARTICLE XIII. FORMALITÉS DOUANIÈRES ET PROCÉDURES RELATIVES AUX PASSEPORTS

1. Le personnel invité et les personnes dont il a la charge sont soumis aux règles applicables aux étrangers en matière de résidence et de déplacement sur le territoire de l’État d’accueil.

2. Le personnel invité et les personnes dont il a la charge sont soumis, à leur entrée sur le territoire de l'État d'accueil et à leur sortie de ce territoire, aux formalités douanières et aux procédures relatives aux passeports conformément à la législation de l'État d'accueil. Toutefois, l'État d'accueil met à disposition les installations administratives dans la mesure du possible conformément à sa législation.

ARTICLE XIV. ENGAGEMENTS DES PARTIES DÉCOULANT D'AUTRES ACCORDS INTERNATIONAUX

Les dispositions du présent Accord n'ont aucun effet sur les engagements des Parties découlant d'autres accords internationaux et ne peuvent être interprétées au détriment des intérêts, de la sûreté et de l'intégrité territoriale d'autres États.

ARTICLE XV. RÈGLEMENT DES DIFFÉRENDS

1. Tout différend concernant l'application ou l'interprétation du présent Accord est réglé par voie de consultations ou de négociations entre les Parties au niveau le plus bas possible, et son règlement n'est renvoyé à aucune juridiction nationale ou internationale ni à une quelconque tierce partie.

2. Si le différend n'est pas résolu dans les soixante jours, les Parties entament des négociations dans les trente jours et si aucune solution n'est trouvée dans les soixante jours suivants, chaque partie peut dénoncer le présent Accord moyennant un préavis écrit de quatre-vingt-dix jours.

ARTICLE XVI. MODIFICATIONS ET RÉVISION

Chaque Partie peut proposer, par la voie diplomatique, des modifications ou une révision du présent Accord si cela s'avère nécessaire. Les négociations à cet égard débutent dans un délai de trente jours à compter de la réception d'une proposition écrite. Si les négociations n'aboutissent pas dans les soixante jours, chaque Partie peut dénoncer le présent Accord moyennant une notification écrite préalable de quatre-vingt-dix jours. Les modifications ou la révision convenues entrent en vigueur conformément à la procédure prévue à l'article XVIII régissant l'entrée en vigueur du présent Accord.

ARTICLE XVII. DURÉE, SUSPENSION ET DÉNONCIATION

1. Le présent Accord reste en vigueur pendant une période de cinq ans à compter de la date de son entrée en vigueur.

2. L'Accord est prorogé automatiquement pour des périodes successives d'un an, sauf si l'une des Parties notifie par écrit à l'autre Partie, par la voie diplomatique, son intention de dénoncer l'Accord quatre-vingt-dix jours avant son expiration.

3. Si l'une des Parties estime que l'autre Partie ne respecte pas les dispositions du présent Accord, elle peut suggérer d'organiser des consultations. Les consultations débutent dans les trente jours suivant la réception de la notification écrite. Si les consultations de permettent pas de

parvenir à un compromis dans les soixante jours, chaque Partie peut dénoncer le présent Accord moyennant une notification écrite préalable de quatre-vingt-dix jours.

4. La dénonciation du présent Accord n'a pas d'incidence sur les programmes et activités en cours.

5. L'une ou l'autre des Parties peut suspendre le présent Accord. La décision de suspension (et les raisons qui la motivent) est immédiatement notifiée à l'autre Partie par écrit (par la voie diplomatique). Cette notification prend effet immédiatement/après trente jours (dès réception de cette notification, les Parties entament des consultations en vue de régler leurs différends à l'amiable).

ARTICLE XVIII. ENTRÉE EN VIGUEUR

Le présent Accord entre en vigueur à la date de réception de la dernière notification par laquelle chaque Partie informe l'autre Partie, par voie diplomatique, de l'achèvement des procédures légales internes requises pour son entrée en vigueur.

ARTICLE XIX. TEXTE ET SIGNATURE

FAIT à Sarajevo (Bosnie-Herzégovine), le 4 juin 2014, en deux exemplaires originaux, en langues turque, monténégrine et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de différend, le texte anglais prévaut.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés par leurs gouvernements respectifs, ont signé le présent Accord.

Au nom du Gouvernement de la République turque :

Signature :

Nom : Général NECDET ÖZEL

Titre : Commandant des forces armées turques

Au nom du Gouvernement du Monténégro :

Signature :

Nom : Amiral DRAGAN SAMARDZIC

Titre : Chef d'état-major, Général des forces armées du Monténégro